

Gəlincəyin tələblərinə cavab verməyin yeganə yolu təkmillənmək və yenilənməkdir

“Cognizat” konsalting qrupunun hesablamalarına görə, 10-15 ildən sonra robotlar ABŞ əhalisinin 12%-ni işsiz qoyacaq. Kimsə hesab edə bilirdi ki, bu, XXI əsrin acı reallığıdır. Ancaq tarix heç vaxt yerində addımlamayıb. Sürətli dəyişikliklər əsrində işsizlikdən qorxub kəşifçilik yolu deyil. İşsiz qalmamaq istəyirsinizsə, dəyişməlisiniz!

“Cognizat”ın araşdırmalarına görə, nənəticilərinin irəliləyişi “Business Insider” nəşri də bu qənaətdədir. “Gər bir neçə ildən sonra işsiz qalmaq istəmirsinizsə gəlincəyin tələblərinə uyğun peşə seçməli, yaxud ixtisasınızı yeniləməlisiniz. “Business Insider”ə yaxın gəlincəkdə 21-tam yeni və bir çoxunun bizi məlum etmədiyi peşələrin aktual olacağı qənaətinə gəlir. Onların əksəriyyəti inkiqafetmə industrial cəmiyyətlər üçün aktualdır. Məsələn, Asiya və Afrikada hələ də qəbilə münasibətləri ilə yaşıyan tayfalar var. Nə biz onlara yada salırıq, nə də onlar vəziyyətlərindən xüsusi narahatlıq keçirirlər. Ancaq Azərbaycan dinamik inkiqafda oldu, dünyadakı siyasi, xüsusi iqtisadi proseslərlə sənəlaqlılıq nöqtəyindən zərərli mövzu bizim üçün də gündəmdə olmalıdır. Beləliklə, söhbət gəlincəyin hansı 21 peşəsindən gedir?

1. Məlumatlarla iş üzrə detektiv. Onların əsas işi internetdə vaxt digər “ağıllı” quruluşlardan idir. Edilən məlumatın səfərlük edilməsi olacaq. Bu məlumatların analiz edilməsi müxtəssis müxtərisinə ərikət, yaxud ayrca əxsə iştirakçı deyilənmək, nəyi yeniləməklə bəzi tövsiyələrini verəcəkdir. Detektivlərin məlumatın maksimal kəldə çoxlu mənbədən almağa çalacağılar, hətta ev termostatı və sənə yardımçılardan bəli. Müxtərilər özlərində keyfiyyətli xidmət naminə ona lazımi informasiyanı verəcəklər. Hazırda bəzi korporasiyalar məhsulların daha yaxşı satmaq üçün bu metoddan istifadə etməyi bəyləblər. Ancaq güman edilir ki, bu peşə bir müddət sonra daha populyar olacaq.

2. Həmsöhbətçilərdə insanlar daha uzunömürlü olacaqlar. Sənəbiotexnologiyalardən Ötən yazılardan birində qeyd etmiş alimlərin hesablamalarına görə, bəli getsə, tərribən 2050-ci ildə elm ölüm qalıb gəlincə. Yəni bədbəxt hadisələr, intiharlar nəticəsində önlənən olacaq, ancaq xəstəliklərin demək olar hamısının ilac tapılacağı. Bəli bir vəziyyətdə əhəmiyyətli insanlarla vaxt keçirmək, onlara kömək etməklə üçün həmsöhbət peşə sahiblərinə ciddi ehtiyac yaranacaq. Xüsusi öyrətilmiş, təlim keçilmiş xsl olacaqlar ki, yaşılarla vaxt keçirib keçməyin gözəl günlərini bərdə söhbətlər aparsınlar.

3. Əhəmiyyətli kiberanalitiklər. Bu peşə sahibləri əhərdə bəli verən bütün hadisələrə əsasən də yollarda nizam-intizama dair məlumatların toplanması və iştirakçıların məlumatı olacaqlar. Əhərdə sənə rüfatın elektrik enerjisi ilə təminatdan tutmuş kanalizasiya xətlərinə dək bütün sahələrdə “ağıllı” quruluşları vasitəsilə idarə olunacaq. Əhərdə kiberanalitiklərinin bir işi də sərardan çəxmə hətmin quruluşları vaxtında görmək və ya təmir etməkdir, yaxud da yenisi ilə vaxtlanmaqdır.

4. Əlavə edilmiş reallıqda sənə layihələndiricisi. Peşələrində nəqlizibləkdə budur, çünki söhbət əlavə edilmiş virtual reallıqdan gedir. Alimlərin fikrincə, yaxın gəlincəkdə ön plana təcrübə iqtisadiyyatı çəxacaq. Yeni hisslər və biliklər verən yeni metodların ciddi tələbat yaranacağı əlavə edilmiş reallıqda sənə layihələndiricisi adlı hala çevriləcəkdir, dünyanı dizayn etməyə yaradacaq və layihələndirməsinə hətə keçirəcəklər müxtəssislərin məhz bu peşəninə sahibləri olacaqlar.

5. Süni intellekt biznesi üzrə inkiqaf meneceri. “Cognizat”ın müxtəssisləri proqnozlaşdırırlar ki, gəlincəkdə süni intellekt dəyişəcəklər bir çox sahədə iştirakçıların icraçısı olsalar da, özləri özlərini sata bilməyəcəklər. Elə buna görə də ərikətə süni intellektli məhsullara yeni bazarlar tapan və satırlar il məlumatı olan xslərlə lazımlı olacaq. Necə deyirlər, ticarət asan məsələ deyil.

6. Fitnes-motivasiya üzrə məsləhətçi. Artıq çəki və piylənmə müasir cəmiyyətin problemlərindən biridir. Fitnes-trekerlərin meydana gəlməsinin əsas səbəblərindən biri də insanların öz çəkirlərini nəzarət etmələrinə stimullaşdırma idi. Ancaq bəli görünür ki, qadjetlərin insanlara əqləməyə, yaxud nəfsinə hakim olmağa yönəltməyi, hətə vaxtlandırma qədər deyillər. Elə buna görə də gəlincəyin peşələrindən biri fitnes-motivator olacaq.

7. Süni intellektli iş üzrə tibbi texnik. Süni intellekt texnologiyaları inkiqaf ilə əlaqədar olaraq tibbi təminat prosesində də iştirakçı olacaq. Vaxt oldu ki kimi həkimlərdə getməyi də ehtiyac olmayacaq. Müxtəssislərin özləri xəstəliklərinin evlərinə gələn müasir texnoloji yeniliklər hesabına dəqiq diaqnoz qoyacaqlar. Hətə heç bir tibbi təhsil

görməyən xüsusi tibbi texniklər robotların köməyi ilə cərrahi əməliyyatlar da edə bilərlər.

8. Fərdi data-broker. Gələcəkdə Facebook abunçılığı barədə məlumatlar "Amazon"ə sata bilməyəcək. Bunu alabunçılığının özlüyünü edəcəklər. Hər bir şəxs özünü biləcək fərdi məlumatın hansı qiymətə satırsın. Bu işdə onlara data-brokerlər köməkçi olacaqlar.

9. Yol dispetçeri. Muxtar avtomobillər və dron-kuryerlər həm havada, həm də yollardakı vəziyyəti - hərəkət mənasızlığını köklü şəkildə dəyiəcəklər. Yol dispetçeri bu prosesi nəzarətdə saxlayacaqlar.

10. Rəqəmsal dərs. Tezliklə rəqəmsal quruluşlar insanın bədən ölçülərini götürüb onun 3D-modelini yarada biləcəklər. Bunun kimi rəqəmsal dərsi bizim üçün ideal olan geyimi də seçəcək. "Cognizat"ın ehtimallarına inansa, belə dərsilərdən ilk olaraq qadın paltar istehsal edən və satan şirkətlər yararlanacaq.

11. Genetik fərqlilik üzrə mütəxəssis. Kollektivdə bərabərlik və fərqlilik amilləri gələcəkdə tək etnik və cinsi mənsəbiyyət məhdudlaşmayacaq. Hər bir şirkət insanlar arasında genetik məni baxımından da balans qorumağa çalışacaq.

12. IT-ə laqəndirici. Şirkətlərin rəqəmsal məqsədlərində dəruşiləmələri və bütün platformalarda maksimal şəkildə avtomatlaşdırma nəyata keçirmələri prosesində IT-ə laqəndirici cavabdeh olacaq.

13. Kriptokouç. Çox böyük ehtimalla gələcəkdə fiziki pullar arxa plana keçəcək. İnsanlar daha çox kriptovalyutadan istifadə edib mikroborclar götürəcəklər. Yeni sistemli bazarda nələrin bəzi verdiyini anlamağa hər kəsin gücü çatmayacaq. Bax bu anda onları köməyinə kriptokouçlar yetiəcək.

14. Fərdi xatirələrin kuratoru. İnsanlar çox yaşayacaqlar və bu səbəbdən onlara xatirələrinin şəxsi virtual dünyaya lazımlı olacaq. Yadda kuratorlar belə virtual dünyanı yaradacaq. onlar hər şeyi təbii və təbii biləcəklər. Bu məqsədlə yaradılmayan süni dünya keçmişin realist xatirələrini dolduracaq. Məsələn, mütəxəssis müştərinin uzaqlıqda yaşadığı evi virtual aləmdə reallaşdıracaq. Yaxud insanın keçmişinə dair məlumatlar bazası formalaşdırılacaq ki, yadda tükəndikdə istifadə etsin.

15. Virtual dükanlarda məsləhətçi. Hesab olunur ki, ticarət tam olaraq onlayn-formata köçdükdən sonra insanlar evdən çəkməyərək virtual mağazalarda alış-veriş edəcəklər. Həmin onlayn-dükanlarda müştəri virtual məsləhətçi ilə "gəzdirəcək".

16. Genetik portfel üzrə direktor. Genetik kodların analizi və CRISPR-redaktənin inkişafı ilə əlaqədar olaraq biotexnoloji şirkətlərin müştəriyə yeni sifarişlərini reallaşdırmağa çalışacaq. Bu iş genetik portfel üzrə direktorun üzrinə düşəcək. O, şirkətdə mühüm vəzifələrdən birini tutacaq. Onun məqsədi innovativ dərmanlar bazarında strategiyaları inkişaf etdirməsi və layiqli yerin tutulmasıdır.

17. İnsan davranışları üzrə mütəxəssis. Futuroloqlar proqnozlaşdırırlar ki, mərkəz bazarı gələcəkdə insanların robotların idarəetməsi ilə "dilatapmalar"ndan asılı olacaq. Tim-menecer də məhz bunu müyyənləşdirəcək: robotun hansı güclü tərəfləri var, insanın hansı. Bundan sonra onları birgə işə qoşmaq lazımdır.

18. Etimad üzrə baş direktor. Şahmədarların şirkətin bütün məlumatlarına çıxışının olması səbəbindən müştəriyə maksimal şəkildə şəffaf informasiya təqdim ediləcək. Etimad direktorunun işində ondan ibarət olacaq ki, şirkət şirkətin ətrafındakı "qara bulud"ları yayılmaması, investörlər arasında müştəriyə bərdə pozitiv auranı yaratmasına çalışsın. Yəni şahmədar bilirdi ki, pulunu havaya sovurmür və düzgün yoldadır. Yeri gəlmişkən, jurnalistika fakültəsinə daxil olmaq istəyən gənclər bu peşəni diqqətdə saxlasalar yaxşı olar. Xəbərdarlıq üçün çox vaxt tələb olunmaz.

19. Kvant tədrisinin analitiki. Bu şəxslər kvant hesablamaları ilə məni tədrisini birləşdirərək biznesin inkişafı üçün sürətli və effektiv yollar axtaracaq.

20. "Yəni" hesablamaları ustası. Bu mütəxəssisin fəaliyyəti sferası bundan ibarət olacaq: o, köhnə infrastrukturunu şirkətin təkmilləşdirilməsi üçün (periferiya) hesablama sistemli mərkəzləndirmə modelinə keçirilməsini təmin edəcək. Hesab olunur ki, "yeni" hesablamalar (edge computing) şirkətlərinin data-mərkəzlərdən cavab gözləməməsi üçün lazımdır.

---

m?lumatlar?n i?l?nilm?sini h?yata keçir? bil?c?kl?r.

221. Etik t?minat üzr? müt?x?ssis. B?zi ?irk?tl?r i?l?rind? t?k?g?liri deyil, etik ç?xarlar? da n?z?r? alacaqlar. Müt?x?ssis hesablayacaq ki, ?irk?tin siyas?ti s?hmdarlar?n d?y?rl?rin? hans? d?r?c?d? arjay?t edir. M?s?l?n, b?zi investorlar ist?y?c?kl?r ki, i?d? insan ?m?yi robotlardan üstün d?y?rl?ndirilsin. Etik t?minat üzr? müt?x?ssis bu proses? n?zar?t ed?c?k.

Gö Göründüyü kimi, dünyada bir t?r?fd?n h?r?ey asanla??r v?z?lçatan olurg dig?r t?r?fd?n is? ortaya ç?tin gerç?klik ç?x?r: bu miqyasda texnoloji inqilab t?l?bl?rin? nec? cavab verm?li? ?lb?tt? t?kmill??m?li! Unutmayaq, vaxtil? bu xar?ma??n? icad edil?nd? ?l?m?yin? ehtiyac olmayaca?? dü?ünülürdü. Ancaq bu k??f yeni-yeni y? yerl?rinin aç?lmas?na s?b?b oldu.

["Az?rbaycan mü?llimi" q?zeti](#)